

2F - Land voor toekomstboeren: initiatieven in Nederland en België

Thema: Toegang tot land en landrechten
Moderator: Klarien Klingen (Toekomstboeren)
Spreker: Maria van Maanen (Om de Tuin)

Verslag

Door de druk op intensivering door hoge grond en pachtprijzen is de weg naar duurzame, agro-ecologische landbouw heel moeilijk. Voor nieuwkomers in de landbouw is zekerheid op land bovendien bijna onmogelijk. Grond moet uit het economisch systeem en weer in handen komen van boeren en burgers. Verschillende initiatieven zijn hier op verschillende manieren mee bezig.

Inno Kok vertelde over hoe "Land of Seattle" van plan is om land door burgers te laten kopen en de stichting landeigenaar te maken zodat boeren hier in vrijheid op kan werken. Piet van Ijzendoorn is actief in een initiatief dat in Oosterworld grond wil vrijkopen en in beheer te brengen door een nieuwe coöperatie van boeren en burgers. Met "Van Akker naar Bos" overtuigt Louis Dolmans provincie, gemeentes en natuurorganisaties om land beschikbaar te maken voor duurzame landbouw en *agroforestry*. De nieuwe boer produceert immers niet alleen voedsel maar ook natuur.

Via deze weg is ook Lennard Duyvenstein van Roggebostate aan land gekomen. Dit gaat niet zonder slag of stoot, Lennard: "je komt in wel in de ambtelijke molen terecht". Agro-ecologie past in de ambtelijke definities van natuur. Ook "Drechtsestadboer" lobbyt bij overheden om grond vrij te maken voor duurzame boeren, verteld Robert Klaassen. Willy De Weirdt verteld hoe het Belgische "Landgenoten" met grote groepen burgers land koopt voor nieuwe boeren. Burgers worden aandeelhouders in land.

In het publiek bevinden zich veel nieuwe en aspirant boeren. Janneke Steenmans, boerin bij de Groene Steen, vertelt dat ze de moed niet op moeten geven: "gewoon aan de slag gaan, iedereen vertellen dat je grond zoekt, je netwerken inzetten en je zal het tegen komen". Na drie keer van boerderij te moeten verhuizen ervaart Maria van Maanen, boerin van Om de Tuin, direct de nadelen van pachtconstructies die vaak het gunstigst zijn voor landeigenaren. Bij onenigheid of een verandering in het plan kunnen nieuwe boeren makkelijk weggestuurd worden.

Zekerheid op land is voor veel boeren belangrijk maar veel van de besproken initiatieven bevinden zich in de opstartfase of zijn nog te klein om de nieuwe boer vandaag nog te kunnen ondersteunen met het verkrijgen van land.

Uitkomsten

1. Grond moet uit het economisch systeem. Boeren en burgers moeten zeggenschap krijgen over land.
2. Veel initiatieven die dit (trachten) te realiseren zijn in de opkomst. Overheden, natuurorganisaties en burgers moeten deze ondersteunen.
3. Initiatieven moeten (nieuwe) boeren blijven betrekken. Om tot eigendomsconstructies te komen die wenselijk zijn voor de (nieuwe) boer en hun autonomie garandeert.

Meer informatie

Website Toekomstboeren, www.toekomstboeren.nl